

Familjehem i fokus

EN DEL AV KEYASSETS

Välkomna!

Familjehem i fokus

EN DEL AV KEYASSETS

Vilka är vi?

Familjehem i fokus

EN DEL AV KEYASSETS

familjehemifokus.se

Familjehem i fokus

EN DEL AV KEYASSETS

Vilka är ni?

Vår vision

*Vi vill skapa positiv och bestående förändring
för barn, familjer och samhällen.*

Key Assets Group

Vi vill skapa positiv och bestående förändring för barn, familjer och samhällen.

Martin James foundation

**For our children
- Bulgaria**

**Centre of Excellence
In Alternative Care (India)**

**Zaatari Refugee
Camp Jordan**

Familjehem i fokus

EN DEL AV KEYASSETS

Martin James foundation

Oxford University
Research Partnership

Familjehem i fokus

EN DEL AV KEYASSETS

**Vi vill dela med oss
av vår kunskap**

Dagens talare

Sabina Gusic

Lotta Forsberg

Trauma betyder skada

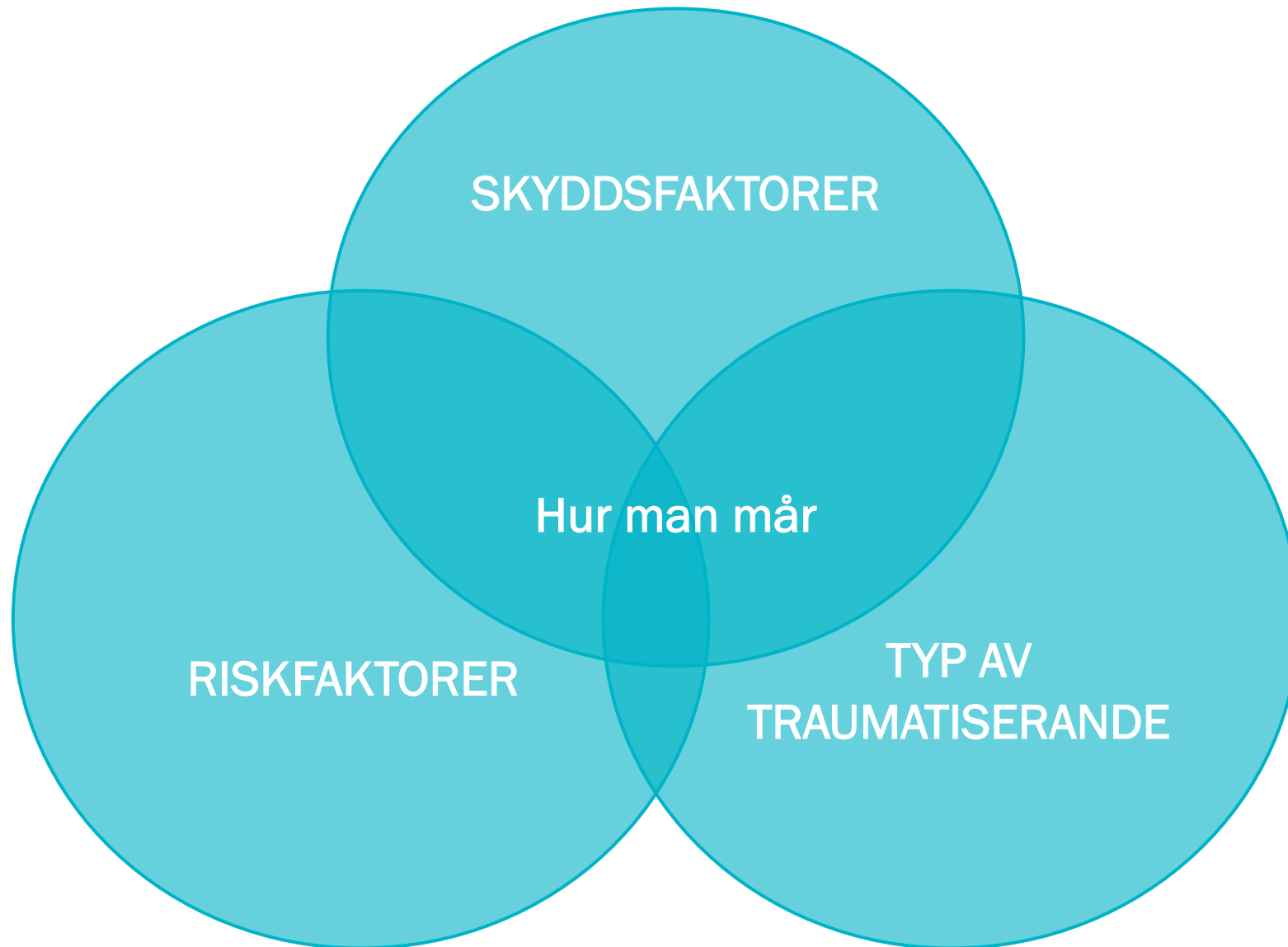
Något har varit så skrämmande att psyket inte kunnat hantera det vilket gör att det inte integrerats.

Potentiellt traumatiserande händelser

Vad som blir traumatiserande för den enskilda individen beror på en rad olika faktorer

Potentiellt traumatiserande händelser

- *opersonliga trauman*
- *interpersonella trauman*
- *anknytningstrauman*

Potentiellt traumatiserande händelser

- *Typ I; enstaka händelser*
- *Typ II eller komplext trauma; återkommande påfrestningar*

Potentiellt traumatiserande händelser

- *Typ I; enstaka händelser*
- *Typ II eller komplext trauma; återkommande påfrestningar*

Ett anknytningstrauma; traumatiserande påfrestningar i nära relationer och inom omsorgssystemet, innebär alltid ett komplext trauma.

Ett anknytningstrauma

Traumat kan förorsakas av misshandel, övergrepp eller ett mer lågintensivt hot som känslomässigt övergivande över lång tid.

Traumat griper in i personlighetsutvecklingen på ett grundläggande sätt.

Traumabedömning rekommenderas

- Vid utveckling av egen problematik, funktionsnedsättning eller lidande (Hyperaktivitet, som impulsivitet och aggressivitet, eller nedstämdhet och depression)
- Om tillgång till regleringsstöd hämmats under lång tid
- Om placering i jour- eller familjehem

Symtom på traumatisering

Traumatisk stress

Är barnet spänt?

Har barnet mardrömmar?

Är barnet vaksamt och letar efter faror?

Har barnet svårt att koncentrera sig?

Är barnet rastlöst?

Rycker barnet till vid höga ljud eller plötsliga rörelser?

Undviker barnet att tala om eller påminnas om hemska saker som hänt?

Har barnet sömnsvärigheter?

Inåtvändhet, dissociation

Försvinner barnet in i sin egen värld?

Kan barnet verka "långt borta?"

Kan barnet stirra ut i tomma intet?

Ångest

Blir barnet lätt skrämt?

Är barnet rädd för något? Mörker? Att vara ensam?

Oroar sig barnet för något?

Oro för framtiden? Andras säkerhet?

Depression

Är barnet ledset?

Uttrycker barnet att ingen tycker om det?

Kallar barnet sig själv för ful eller dum?

Har barnet slutat göra något som det förut tyckte om?

Aggressivitet

Gör barnet sönder saker med flit?

Slår barnet andra?

Får barnet raseriutbrott?

Familjehem i fokus

EN DEL AV KEYASSETS

Den onda cirkeln

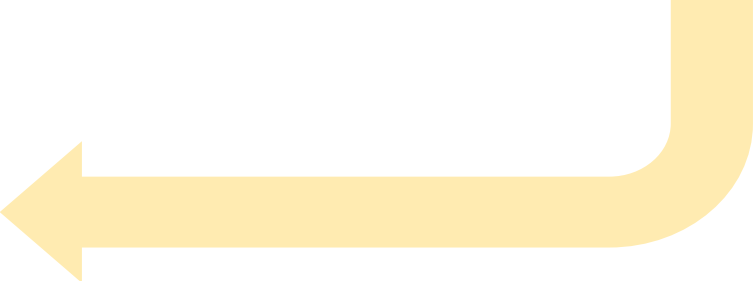

Traumatiserade barn har en ökad känslighet för triggers. De blir oftare rädda än andra barn.

... och har dessutom svårare att uttrycka behov och ta emot den hjälp de egentligen då behöver...

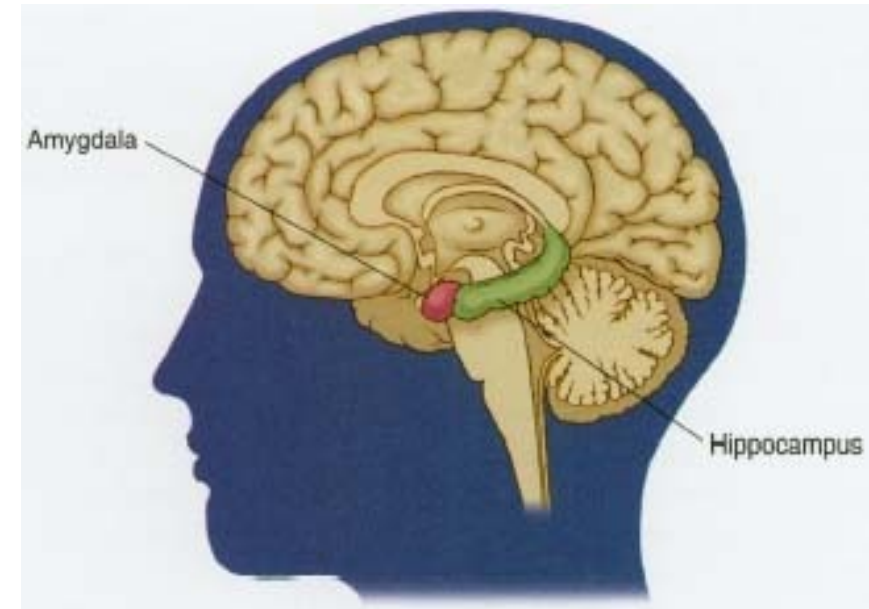
... de får ofta svårare att lugna sig själva och ta hand om sina känslor...

Trauma och känsloreglering

- Späda och små barn är dysreglerade
- Den vuxne ska vara en "självreglerande annan"
- Självreglering utvecklas de första åren

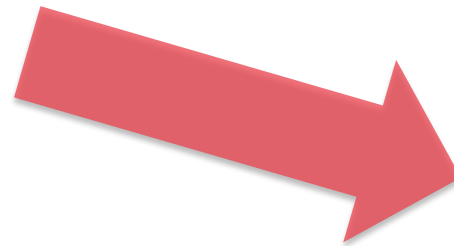
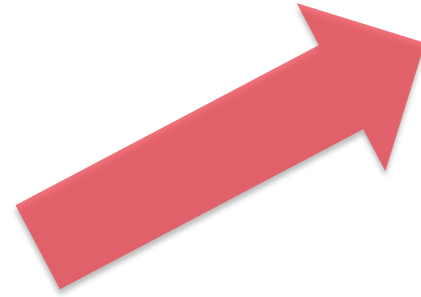
Primitiva panikreaktioner

Slåss!

Spring!

Stelna!

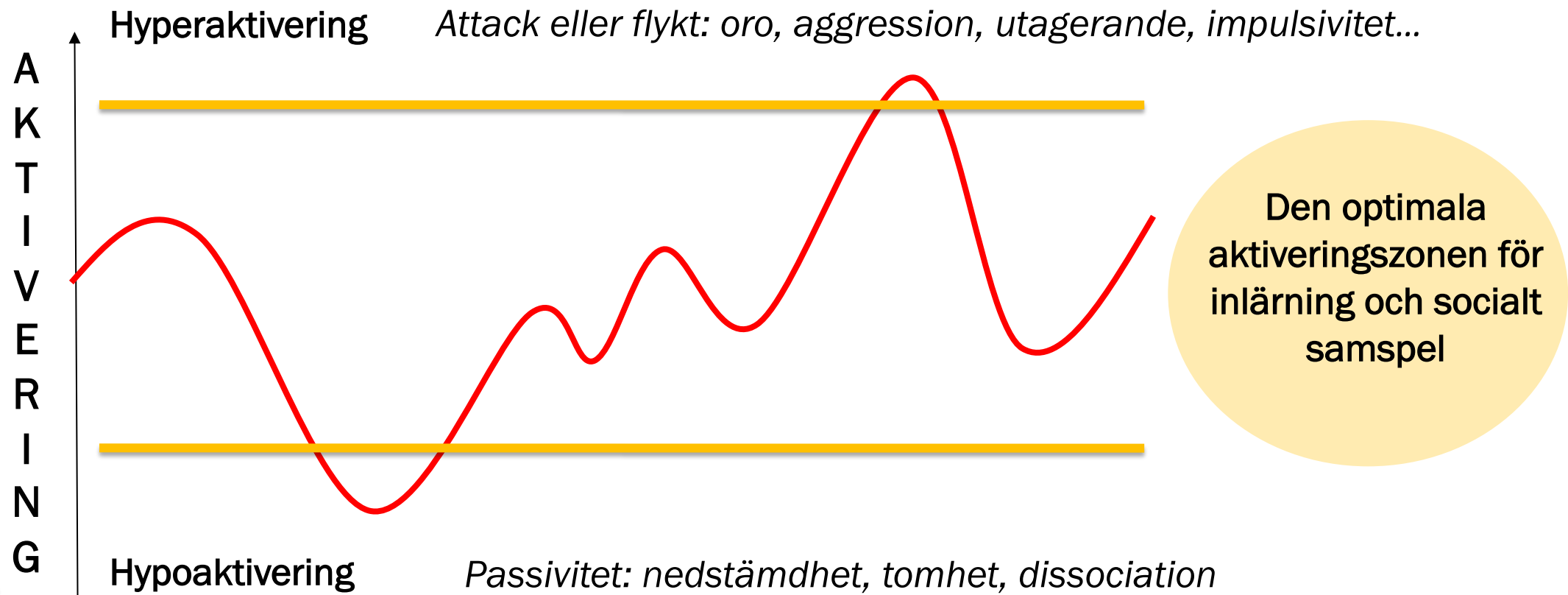
Spela död!

Toleransfönstret

Den onda cirkeln

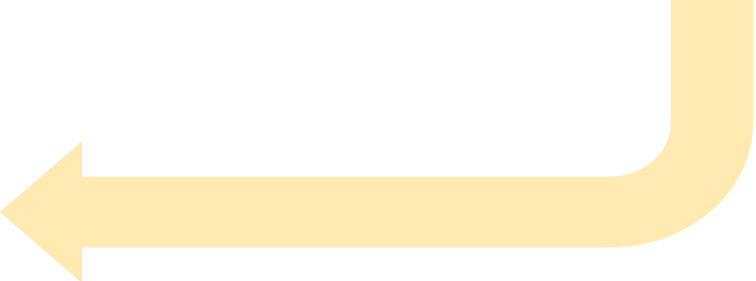

Traumatiserade barn har en ökad känslighet för triggers. De blir oftare rädda än andra barn.

... och har dessutom svårare att uttrycka behov och ta emot den hjälp de egentligen då behöver...

... de får ofta svårare att lugna sig själva och ta hand om sina känslor...

En mental karta

”Så här måste jag göra för att få skydd/tröst/hjälp”

När du är känslomässigt stressad tar kartan över!

Den onda cirkeln

Traumatiserade barn har en ökad känslighet för triggers. De blir oftare rädda än andra barn.

... och har dessutom svårare att uttrycka behov och ta emot den hjälp de egentligen då behöver...

... de får ofta svårare att lugna sig själva och ta hand om sina känslor...

Den onda cirkeln

Den GODA cirkeln

Traumatiserade barn har en ökad känslighet för triggers. De blir oftare rädda än andra barn.

... och har dessutom svårare att uttrycka behov och ta emot den hjälp de egentligen då behöver...

... de får ofta svårare att lugna sig själva och ta hand om sina känslor...

Den GODA cirkeln

Förutsägbarhet, struktur,
barnets perspektiv,
KASAM

Traumatiserade barn har en ökad känslighet för triggers. De blir oftare rädda än andra barn.

Hjälp med tillit
Förändra kartan!

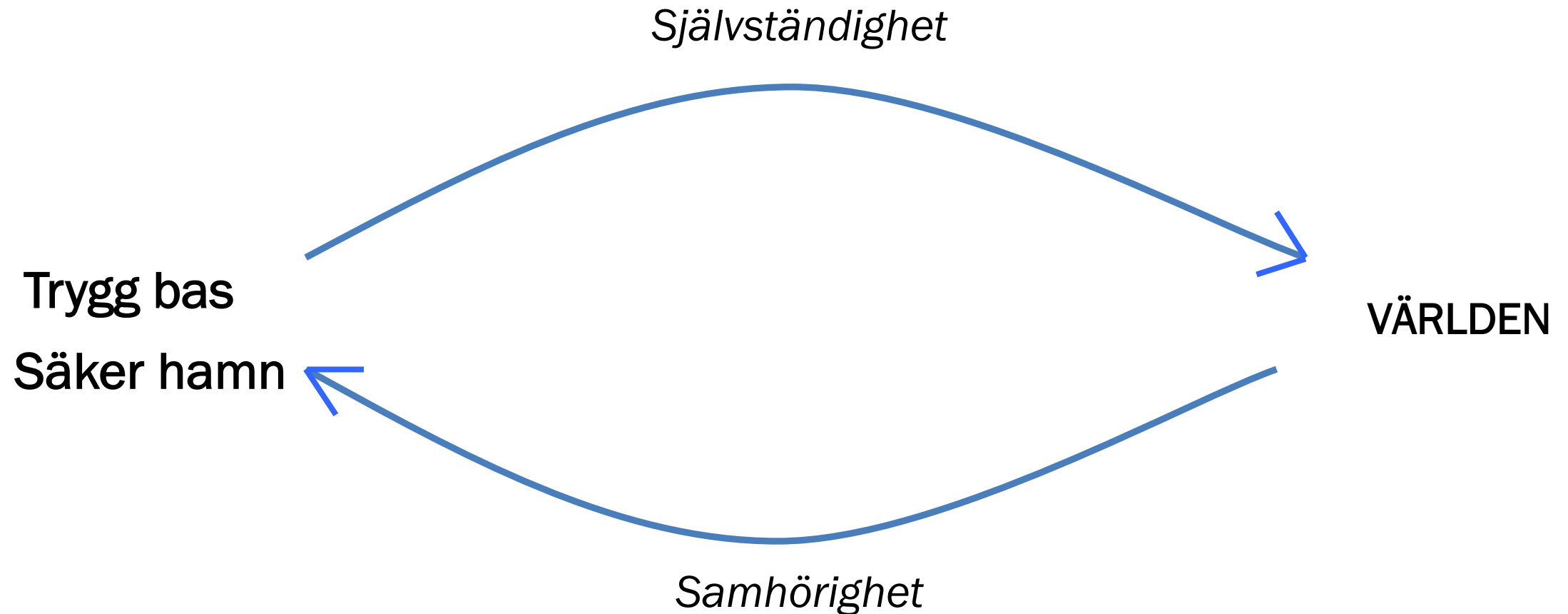
... och har dessutom svårare att uttrycka behov och ta emot den hjälp de egentligen då behöver...

Stöd i stunden
Stöd för utveckling

... de får ofta svårare att lugna sig själva och ta hand om sina känslor...

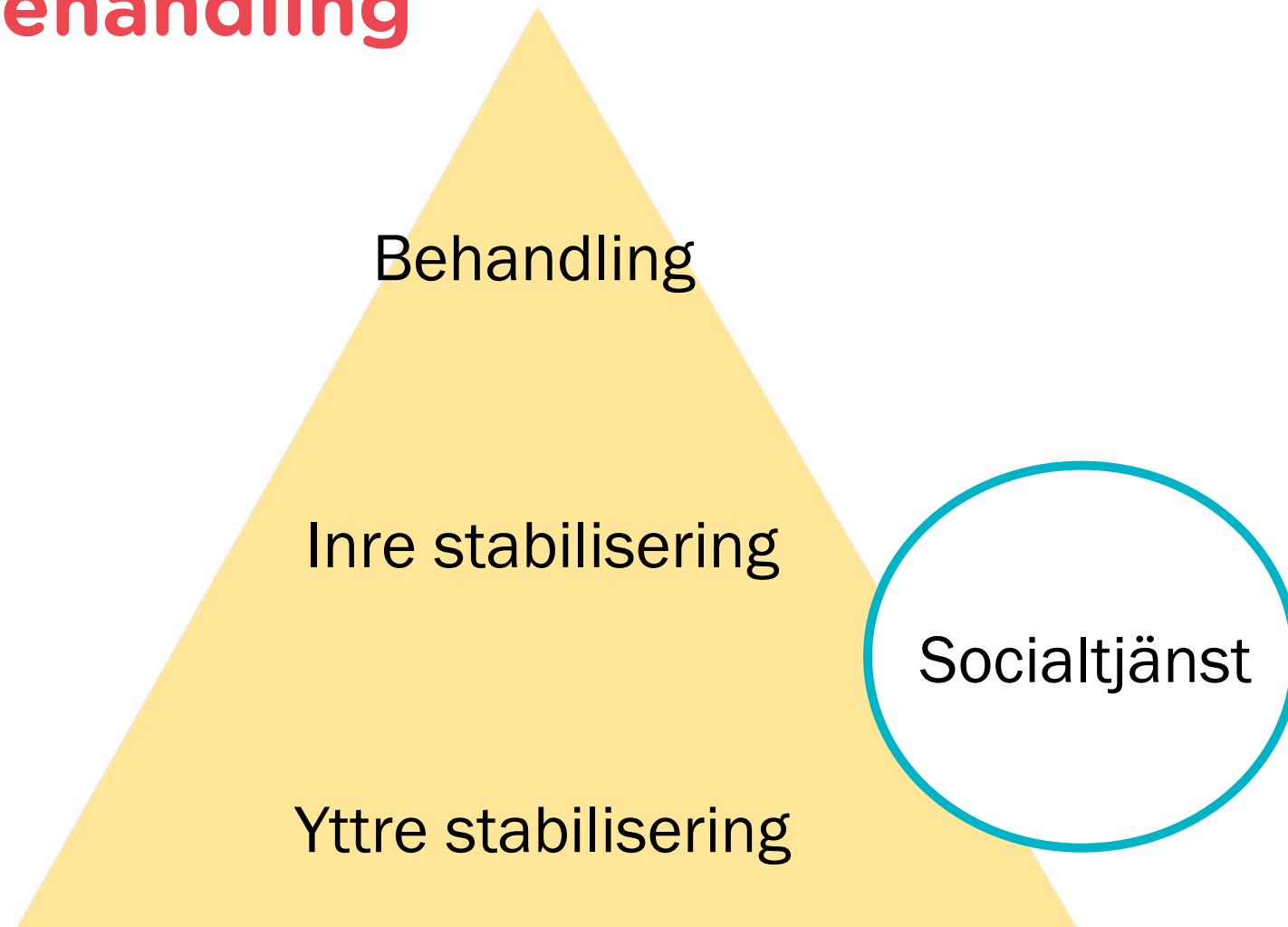
En trygg bas och säker hamn

Traumabehandling

JAG VILL VETA

ALLT OM DINA RÄTTIGHETER VID BROTT

 Other languages

Lämna sidan

HUR GAMMAL ÄR DU?

FÖR BARN UNDER 8 ÅR

FÖR DIG SOM ÄR 8-13 ÅR

FÖR DIG SOM ÄR 14-17 ÅR

When we are scared . . .

Chandra Ghosh Ippen, Ph.D.
Illustrations by Erich Ippen

Referenser

Broberg, Anders och Risholm Mothander, Pia (2009) *Anknytningsteori. Betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Natur och Kultur.

Broberg, Anders och Risholm Mothander, Pia (2009) *Anknytning i praktiken. Tillämpningar av anknytningsteorin* Natur och Kultur.

Howe, David (2011) *Attachment across the lifecourse*. Palgrave Macmillan

Nordanger, Dag Ø, föreläsning *Små barn og traumer* Malmö, 2013

Norlén Anna. Föreläsning *Trauma och barn*, Lunds universitet 2016

Karlsson, K. (2012) *Anknytning- om att tolka samspelet mellan föräldrar och små barn*. Stockholm: Gothia

Schofield, G & Beek, M. (2014) *Promoting attachment and resilience, a guide for foster carers and adopters on using the Secure Base Model*. BAAF Adopting & Fostering

Wennerberg, T. (2013) *Själv och tillsammans*. Natur och kultur

Wennerberg, T. (2010) *Vi är våra relationer*. Natur och kultur

Wallroth, Per (2011) *Mentaliseringsboken*. Karneval

Familjehem i fokus

EN DEL AV KEYASSETS

Tack!

Att samtala med svårt traumatiserade barn och ungdomar

Barnen

Vård skall beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas.

Barnen

- Emotionell försummelse (*Bristande stöd, intresse, oförmåga att svara an på barnets känslomässiga behov*)
- Fysisk försummelse (*Brist på hygien, mat, vård av skador*)
- Emotionella övergrepp (*Att bli kallad elakheter, kontrollerad*)
- Fysiska övergrepp (*Slagen, inlåst, fasthållen*)
- Sexuella övergrepp (*Utsatt för våldtäkt, fotograferad naken för sexuell exploatering, uppmanas bevittna sexuella handlingar mellan vuxna, utsatt av syskon för sexuella handlingar*)

Omsorgsgivarna

- Egen psykisk ohälsa
- Egna traumatiska upplevelser
- Bristande medkänsla, mentalisering
- Begräsning av den kognitiva förmågan
- Bristande kunskap om barn och barnomsorg

Att vara barn i en skadlig miljö

Upprepad barndomstrauma formar och deformerar personligheten. Barnet är fast i en utsatt miljö och behöver anpassa sig på ett oerhört svårt sätt. Hen måste finna ett sätt att behålla en känslan av tillit till människor som är opålitliga, säkerhet i en otrygg situation, kontroll i en skrämmande oförutsägbar miljö, och makt i en hjälplös situation. Utan att kunna ta hand om eller skydda sig själv, måste hen kompensera för vuxnas omsorgsbrister och misslyckanden. Hen har bara ett sätt att göra detta på och det är genom ett barnsligt och primitivt system av olika psykologiska försvar.

Judith Lewis Herman (2007)

Barn påverkade av svåra upplevelser kan därför vara...

- * *Arga*
- * *Ledsna*
- * *Rädda*
- * *Avstängda*
- * *Kontaktsökande*
- * *Avvisande*
- * *Verka opåverkade*
- * *Självskadande*
- * *Skada andra*
- * *Opålitliga*
- * *Skydda de som skadar de*
- * *Uppgivna*
- * *Undergivna*
- * *Tysta*
- * *Problemskapande*
- * *Ångestladdade*
- * *Roliga och underhållande*
- * *Snackiga*
- * *Gränslösa*

Psykologiskt trauma

Slitningen mellan att förneka de hemska händelserna och viljan att ropa ut de högt är den mest centrala dialektiken i ett psykologiskt trauma.

Judith Lewis Herman (2007)

Psykologiskt trauma

- ✿ Misshandel
- ✿ Mobbning
- ✿ Elaka ord
- ✿ Sammanbrott i den affektiva kommunikationen
- ✿ Sexuella övergrepp
- ✿ Brist på omsorg
- ✿ Skrik och hot
- ✿ Svek
- ✿ ...

Fundera över den senaste barnutredningen du var inblandad i, vad bedömer du kunde vara ett potentiellt trauma?

Att samtala med barn och unga

- ❖ Kontakt utifrån ett barnperspektiv
- ❖ Kontakt utifrån ett professionellt maktmedvetet perspektiv
- ❖ Kontakt utifrån ett relationellt medkännande perspektiv
- ❖ Kontakt utifrån ett traumamedvetet perspektiv
- ❖ Kontakt utifrån ett tålmodigt perspektiv

Att prata om trauma med barn kräver mod och lugn. Det kräver förståelse för människans utsatthet och det kräver att man tillgängliggör sin medkänsla och värme. Det kräver att man gör sig öppen för de svar som kan komma.

Alla klarar inte det. Ingen klarar det alltid. Det är vårt ansvar som professionella att veta när vi inte förmår.

Samtalets ramar

- Förklara sammanhanget: vad ni ska prata om och hur
- Tala om att det är ok att barnet frågar dig vad den än vill och när den än vill.
- Berätta det du vet om barnets tillvaro till barnet (om det är möjligt)
- Förklara att man kan svara "Vet inte" när man inte vet
- Att "pass" är ett svar man kan ge när det känns svårt att svara
- Planera och förklara att ni ska prata först, att du kommer ställa frågor men att ni ska avsluta med fika/lek.
- Boka fler träffar!

Gemensam grund och gemensamt språk

- Känslor (nallekort): Rädd, arg, ledsen, uppgiven, glad; att man kan ha en känsla inuti men en annan utanpå
- Tankar: Om sig själv, om andra
- Beteenden: Vad man gör och vad man vill göra, att någon kan vara elak när de är arga eller ledsna. Att de behöver hjälp.
- Hemligheter: Goda/Dåliga hemligheter och hur de känns

Frågor

- Vi behöver sätta ord på det svåra i så stor utsträckning som möjlig.
- Börja med en öppen fråga
- Men, för att få information om svåra upplevelser och utsatthet behöver explicita frågor ställas.

Traumamedvetna frågor

Psykoedukation

- Ibland kan mammor och pappor dricka en dricka som gör att de betar sig konstigt. De kan bli arga och göra elaka saker.
- Vissa mammor och pappor blir inte elaka men de glömmer att ge barnet mat.
- Vissa mammor och pappor betar sig väldigt annorlunda när de druckit mycket och de kan göra saker som de annars inte gör. De kan ta på sitt barn, inte som man är van vid när mamma eller pappa kramas, utan de kan ta på ens kropp på ett sätt så det känns jobbigt och konstigt.
- Ibland kan vuxna ta på barns kroppar på ett sätt som är annorlunda än vanligt. De kan röra en utanpå kläderna eller på kroppen direkt. De kan ta på en på rumpen där man bajsar eller på snippan/snoppen där man kissar. Det kan göra ont eller kännas konstigt skönt.

Normalisering

- Det är inte ditt fel om det händer.
- Man kan tycka synd om sin mamma och pappa och fastän man önskar att de gav en mat så säger man till de att det inte gör något.
- Fastän det kan kännas konstigt och man inte vill så kan det vara svårt att säga nej till en vuxen som bestämmer och tar på ens kropp.

Känsla av kontroll

- Det kan vara svårt att berätta och du behöver inte om du inte vill.
- Detta kan vara svåra saker att berätta om.
- Du känner ju inte mig så bra och därför kan det kännas svårt att berätta. Du behöver inte om du inte vill.
- Du behöver inte berätta så mycket.
- Vi kan prata om det lite idag och lite mer nästa gång.

Fråga

- Men jag undrar om det har hänt dig någon gång att dina föräldrar druckit och gjort elaka saker?
- Men jag undrar om det har hänt att du varit hungrig och inte fått mat?
- Men jag undrar om du varit med om att en vuxen tagit på din kropp på ett sätt som känts konstigt eller ovanligt?

Sen fråga mer detaljerat;
Hur hände det? Vad hände då?
Hur lång tid höll det på tror du?
Händer det ofta, som varje dag eller någon gång?

Ge alltid barnet referensramar om möjligt!

Traumamedvetna frågor

- Barn är känsliga för påverkan, särskilt barn under 12 år.
- Tydliga direkta frågor men inte ledande/slutna frågor.
- Tydliggöra att du inte vet (Kan ex visas genom att be barnet berätta om hur det ser ut på dess förskola och visa på det sättet att man inte vet och det är barnet som vet eftersom hen går på förskolan och inte den vuxne)
- Ej ha en auktoritär stil eller miljö

Viktiga samtal

- När det är svårt för barnet att berätta, undersök vad som hindrar och vad som barnet behöver.
- "Skulle du vilja att vi pratade om detta på ett annat sätt? Ska vi ta en promenad?"
- "Finns det något jag kan svara på eller berätta som kan göra det lättare för dig att berätta för mig?"
- BEKRÄFTA att situationen i befinner er i är konstig: "Det är inte konstigt att du inte vill berätta för mig. Du känner ju inte mig och du är kanske rädd vad som kommer hända. Du får gärna fråga mig."
- BESKRIV vad syftet är: "Det är svårt att berätta om skrämmande saker som hänt, särskilt om det handlar om ens syskon eller föräldrar. De är ju ens familj och man kan både älska de och vara arg eller rädd för de. Jag lovar göra allt jag kan för att hjälpa både dig och dina syskon/föräldrar så att de ska bli bättre på att göra rätt och ta hand om sig själv och dig"
- "Ibland kan det ta längre tid och ibland kort tid, men vi hjälps åt."

Handledning

- Uppmärksamma dina egna reaktioner
- Bli medveten om vad du undviker/uppehåller dig kring och varför
- När känns det extra svårt?

Sekundär traumatisering skadar vår empati och kan göra oss avtrubbade.

Tack